

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom
za celo leto 3 gld. — kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četrť leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravništvu v stolnem
farovžu.

Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo. — Za oznanila
se plačuje od navadne
vrstice, če se natisne
enkrat, 8 kr., dvakrat
12 kr., trikrat 16 kr.,
in vsakokrat za kolek
30 kr.

Vodilna zvezda katoličanom

v zmešnjavah sedanjega časa.

Vesel krik gre po vseh liberalnih časnikih, odkar je državnega zbora večina z 224 glasovi proti manjšini 71 glasov sklenila, da hoče vladine „verske“ predloge dalje pretresovati in sprejeti. Nekako pogumnega štuli se tudi „Narodov“ dopisnik iz Dunaja, ki utegne eden tistih 224 biti, češ, da „klerikalcem“ vse nič ne pomaga, „da ima cesar odločno voljo „verske“ postavbe potrditi in uvesti“. Potem podtika prav nesramno „klerikalcem“, — tako imenuje brezverska svojat prave in verne katoličane — „da bi jim kaka mala revolucija delavcev najljubša bila“, ter se — in to odkriva nja strah — nadja, da ne bodo zbrani škofje šli v ogenj za prenapeteže „pravne“ stranke. Slednjič možicelj slovensko liberalstvo tolaži s tem, da je med onimi 224 poslanci, ki so glasovali za „verske“ predloge, 12 katoliških duhovnikov, da torej te postavbe ne morejo tako strašne in brezverske biti! *) — Graška „Tagesp.“ v zvezi z dunajskimi listi vriska veselja in pōje slavo našim mladoslovenskim 4 poslancem, da so zapustili sanjarije slovenskih rodoljubov in presto-

*) Čudno res, da se dopisnik sklicuje na te dvanajstere rusinske duhovnike! Mar ne ve, da jih je vlada za se pridobila, in da se v prijaznosti do vlade marsikaj stori, kar bi se sicer ne storilo. Glasovali so tudi pri tretjem branju za postavbo, s tem pa le sebi zaušnico dali! — Zakaj pa dopisnik „Narodovim“ bralcem zamolči, da so trije drugi kat. duhovniki in to prav tehtno zoper predloge govorili, namreč gg. Greuter iz Tirolskega, Wurm, konzist. tajnik z Moravskega in župnik Pavlinovič z Dalmatinskega, in da se je tem pri glasovanju proti predlogam pridružil četrti duhovnik, profesor Valusi z Goriškega. — Po dopisnikovi logiki bi sploh sedanja ustava iz katoliškega ozira morala izvrstna biti, ker ni le samo opat Helderstorfer, ampak celó tudi dunajski nadškof in kardinal njen prijatelj bil. „Bil“ pravimo, ker je prvi slednjič vendar spoznal, da ne more več z ustavaki iti; kardinal pa je ravno škofe okolo sebe zbral, da protestujejo proti državno-policijski sistemi katoliški cerkvi nasproti. —

pili v tabor ustavakov! Tako se hujska in bega po brezverskih novinah občinstvo, se podžigajo strasti in sovraštvo proti kat. cerkvi, da človeka grōza popada viditi tolike zmešnjave in pohujšanja po svetu. —

Toda: „Navidezno pobitje resnice bode začetek njene zmage“ — je rekel poslanec Greuter v svojem lepem govoru. Zasvetila je res svetla zvezda, ki zagotavlja katoličanom naposled zmago zoper nasilstvo, ki hoče svobodno sv. kat. cerkve zatreti: poslali so namreč sv. Oče, Pij IX., okrožnico do vseh avstrijskih škofov, v kateri razodevajo svojo sodbo o „verskih“ predlogah in opominjajo škofo njih dolžnosti v sedanjih, za kat. cerkev in blagor duš toliko nevarnih časih. Besede poglavarja kat. cerkve in namestnika Božjega na zemlji morajo vsem, ki še hočejo za kat. kristijane veljati, vodilna zvezda biti, da jih duh laži in goljufije ne spravi ob najsvetejšo stvar, ob sv. vero! V ta namen povzamemo za kat. Slovence poglavitne stvari iz papeževe okrožnice in želimo iz srca, da jih vsakdo zvesto ohrani in vsako laž od sebe odbije.

Sv. Oče najprej omenjajo, kako britko da jih je zadel glas, da zdaj tudi v Avstriji pretijo kat. cerkvi hude nezgode. „Te nezgode Nam prizadevajo toliko večjih britkosti, ker prihajajo od vlade avstrijskih ljudstev, ktere so v najvažnijih dobah kršanskega državnega reda v tesni zvezi z apostolsko rimsko stolico pogumno se vojskovale za kat. vero“. — Potem omenjajo, da so 22. jun. l. 1868 obsodili in za neveljavne izrekli šolske postavbe z drugimi, na kolikor pravicam sv. cerkve in sklenjenim pogodbam nasprotujejo. „Sedaj se državnemu zboru predlagajo nove postavbe, katerim je — proti uredbi Gospoda našega J. K. — namen, kat. cerkev spraviti pod najpogubnejšo sužnost in samovolje državne oblasti“.

Kat. cerkev — tako učijo sv. Oče dalje — nima samo od stvarnika in odrešenika oblasti,

svet učiti, službo božjo opravljati in v zveličanje vernikov zakramente deliti, marveč tudi lastno in popolno oblast, vernike vladati, to je: postave jim dajati in za nje pokornost tirjati v vseh stvareh, ki merijo na to, da se namen kraljestva božjega na zemlji doseže. — Oblast vernike vladati je po svojem Božjem izviru neodvisna od posvetne oblasti, in se vrši po lastnih postavah, po lastnem pravu in po lastnih predstojnikih. Kakor imajo ti dolžnost vladati, tako imajo verniki dolžnost pokornim biti. „Zatorej pa imajo katoliški národi najsvetejšo pravico, da jih državna oblast ne overa, po svoji sveti dolžnosti ravnati se po nauku, redu (disciplini) in postavah sv. cerkve.“

„Po postavah, ki so avstrijskemu drž. zboru predložene, se pa s Kristusovo cerkvijo skoro v vseh razmerah in činih, ki spadajo v vladanje vernikov, tako dela, kakor da je svétna oblast najvišja, kterej mora cerkev pokorna biti.“ . . „Namesto posvečene oblasti, ki je po Božji naredbi za vladanje cerkve postavljena, bi naj bila samovoljnost in oblast posvétne vlade.“

Zastran pogodbe (konkordata), ki je bila l. 1855 med poglavarjem kat. cerkve in kat. vladarjem sklenjena, potrjena in kot „državna postava“ razglašena, s katero se pa zdaj dela, kakor da nima več veljave, „protestujejo“ sv. Oče proti temu, ker niso bili o tem vprašani, in ker se hoče celó novo pravo vpeljati, vsled ktere ga bi „posvetna vlada samovoljno o duhovskih in cerkvenih zadevah zaukazovala.“ — „Mnogo bi bilo govoriti o napakah, katerih se je bati, če se take postave izpeljejo. . . Skoro vse cerkvene službe*) in duhovnije (beneficije), še celó izvrševanje pastirskih dolžnosti se izročá posvétni oblasti tako, da bi cerkveni predstojniki, ako se (kar Bog obvari) tem naredbam podvržejo, ne mogli več svojih škofij vladati po cerkvenih predpisih, ampak bi se morali ravnati po migljajih in samovolji državnih oblastnikov.“

O postavah, ki zadevajo redovnike, sodijo sv. Oče, da so osnovane „v pogubo redov.“ — Ob koncu se obračajo v prísrčnih besedah do vseh škofov, rekoč: „Ko se tedaj pravice sv. cerkve napadajo, je vaša dolžnost, braniti vernike! . . Tudi še nismo upanja zgubili, da bode Bog te nezgode od svoje cerkve odvrnil. Dobro upanje nam daje udanost in vera preljubega sina v Kristusa, cesarja in kralja Franca Jožefa, ktere ga smo ob enem za božjo voljo prosili, da naj nikdar ne dopusti, da bi v nja prostranem cesarstvu cerkev sramotni sužnosti, nja katoliški podložniki pa najhujšim stiskam podlegli.“

V Rimu 7. marcija 1874.

Pij. IX.

*) Po sprejetem odborovem predlogu vse. Vredn.

Štajerski dež. zbor.

XXI. Seja. (Konec.) Za javno bolnišnico v Gradci se dovoli 153.399 gld., po odbitih stroških za 139.421 gld. plača dež. blagajnica 13.978 gold. — Za preskrbljevanje siromašnih bolnikov po javnih dež. bolnišnicah doplača dežela 211.100 gld. — Za cepljenje kozá (osepnic) dovoli se 10.000 gld. in sprejme ob enem nasvet finančnega odbora, da namreč dež. odbor skuša vlado na to pripraviti, da še v sedanjem zasedanji državnega zbora predloži postavo o posilnem stavljenju kozá. Po tem suboparnem sklepanju o številkah proračuna pride na vrsto stvar, pri kterej so se bile dušice liberalne večine zopet pokrepčale, namreč vprašanje zastran usmiljenih sester, ki imajo javno bolnišnico, porodnišnico in najdenšnico na svoji oskrbi. Zdravniki ne morejo prav trpeti usmiljenih sester, ki so redovnice kat. cerkve, in bi rajši posvetnih postrežnic v bolnišnici imeli, to je poglavitni vzrok, drugi — se dajo s trte zvití. Redovnice pa imajo pogodbo, vsled ktere se ne morejo odpraviti, ako samé in sicer leto poprej pogodbe ne odpovedó. Finančni odbor je pograbil poročilo deželnega odbora, v katerem je sporočeno, da se — zdravniki pritožujejo proti upravi usmiljenih sester. Sestre nočejo ponoči bolnikom streči (če je res, kar pa ni verjeti), posebno pa onim ne, ki imajo nesramne bolezni (temu se pa ni čuditi; pametni zdravniki tega od usmiljenih sester ne tirjajo), da je slednjič uprava predraga (od bolnikov 3. reda, katerih je največ, za ktere torej deželna blagajnica največ potroši, se plačuje — 15 kr. za vsacega na dan!); da se slednjič postrežniki in postrežnice prepogosto spreminjajo in so preslabo plačani in preskrbljeni (gotovo po vrednosti njih zaslužnja). — Gledé na te, zares neopravičene pritožbe predlagal je fin. odbor prav robato resolucijo, da se namreč usmiljene sestre za zdaj obdržijo, toda le s pogodbo, da so svetovni postrežniki (ce) neodvisni od njih. One (usmiljene sestre namreč) se naj imajo in plačujejo kakor drugi postrežniki. Naj se pa skrbi, da se posebni postrežniki (ce) izučijo za ta posel, katerim potem ravnateljstvo opravila odkazuje. —

Dež. odbornik Pairhuber je sicer potrdil prej navedene pritožbe, a pristavil je iz svoje skušnje, „da od strani bolnikov, ki so v teh dobrodelnih zavodih bili, dozda še nobene pritožbe ni bilo, marveč so bolniki hvalé pripovedovali, kako ljubeznjivo in skrbljivo da se je z njimi ravnalo, da zamore tudi s hrano vsak zadovoljen biti.“ (Sploh se nam silno smešno dozdeva, če se zdravniki sklicujejo na to, da bolnikom hrana ni prav! Najboljša juha se bolniku studí, in usmiljene sestre ne delajo za dnino al da bi obogatele, marveč iz višjih — verskih oziróv, pri katerih le prismuknjence dobičkarijo al kaj ta-

cega vohati zamore.) — Paierhuber je tudi povdarjal resnico, da mnogo bolnikov v Gradci rajši v javno bolnišnico k usmiljenim sestram gre, kakor pa v mestno al k usmiljenim bratom. — Pri vsem tem pa vendar tudi P. želi, da se — zarad edinstva v vodstvu — odborov predlog sprejme, toda z dostavkom, da morajo poprej sestre pogodbo preklicati, kar je tudi obveljalo. — Ob enem so bili sprejeti tudi drugi sklepi, vsled katerih ima uprava v teh zavodih v svetne roke priti, dotle naj jo še imajo usmiljene sestre, če znižajo tarife; da se slednjič preskrbljevanje bolnikov s hrano po javni dražbi godi, če pa primernih ponudeb ne bo dobiti, ravnateljsto samo to prevzame. —

S postrežniki obojega spôla, katerim po teh predlogih ni treba več sestram biti pokornim, hočejo torej liberalni gospodje usmiljene sestre primorati, da pogodbo prekličejo, kar se utegne tudi zgoditi, ker ni mogoče gospodariti, če pôsli gospodarju niso več pokorni. — Tu imate zopet jasen izgled, kako da liberalci postopajo. Naj tudi bolniki slabeje imajo in dežela bolj drago in manj zanesljivo upravo dobi, kaj zato, da se le liberalcem želja izpolni in kat. cerkvi ena za uho da. —

Slednjič so se rešile naslednje točke proračuna: za Joanej doplača dežela 100.572 gld.; za galerijo slik in risarsko akademijo 7955 gld. Za dež. gledišče v Gradci (s katerim pa ima dežela ravno toliko opraviti kakor — z dunajskim) je predlagal fin. odbor doplačila za 1150 gld. Stvar pa je drugo lice dobila. Minister notranjih zadev namreč ni dovolil prodaje gledišča in toraj bi dež. odbor moral po sklepu dež. zbora od 6. dec. 1872. popravljeno se lotiti. Za to bi pa po preračunu stavbinega urada v sedanjih razmerah najmanje 113.537 gld. stroškov treba bilo. — Sedanji ravnatelj gledišča je ponudil dež. odboru, če mu gledišče in vse druge prostorije na 6 let odstopi, 12.000 gld. letne najemnine. Seidl je prišel še z drugim predlogom, s katerim se je pa hudo spekel. Do njega se je namreč obrnil bil neki R. Müller s ponudbo, da prevzame na 6 let gledišče brez poprave za 6000 gld. na leto, ter hoče najdalje do l. 1876. sam spodej, kjer je občinstvo, nekaj popraviti, in Seidl to gorko priporoča. Baron Hackelberg ga pa krene, češ, da je to nekaj celó novega, ako poslanec ponudbe sprejema, ktere spadajo v upravo dež. odbora, ter hoče, da bi dež. zbor v tej reči sklepal, preden še deželni ali finančni odbor stvar razsodi. — Dr. Heilsberg je stavil predlog, da zavrže dež. zbor vse sklepe od 6. dec. 1872, češ, da ima dežela že itak preveč stroškov in da ni gotovo, ali bi gledišče toliko neslo, kolikor bi poprave stale.

Po predlogu dr. Schlofferja se sklene tajno sklepanje o tem in po nasvetu dr. Dominkuša se dr. Heilsbergov in Seidlnov predleg fin. odboru v nov pretres izročita in nasledek je bil, da se je

Seidlnova mešetarija celó zavrgla, on jo pa potem muhasto zavije, češ: no, saj sem tudi jaz tako mislil!

Fin. odbor je namreč predlagal in dež. zbor temu pritrnil: a) da se sklenjeno prezidanje gledišča opusti, dež. odbor pa le od znotraj potrebne poprave poskrbi, za kar se mu 25.000 gld. v zajedem vzeti dovoli; b) da se gledišče po javni dražbi odda za ceno, ki nebi dala samo obresti tega stroška, marveč še več, in da se pri najemnikih ne gleda toliko na svoto, ktera se obljubi, ampak na zanesljivost najemnikovo. —

Gospodarske stvari.

Steklina.

(Konec.)

Ker zamore vsaka domača žival vgriznjena biti od steklega psa ali druge stekle živali, ali pa okužena od njene sline, ko gospodar nič za to ne ve, mora, kakor hitro mu žival zbolí, na popred razložena prva znamenja paziti; živa, če se mu sumljiva vidi, od ljudi in živine ločiti in napraviti, da se bode primerno ž njo ravvalo. Če se pa zagledajo nevarniši prikazki, mora se to brez odloga pod težkim odgovorom naznaniti gosposki, ktera je za varnost v kraju postavljena, in bolno žival naj da gospodar precej ali sam od sebe, ali po povelju gosposke ubiti. Ostro je prepovedano jesti mleko ali meso, kakor tudi rabiti druge reči, ki pridejo od takošnih sumljivih ali bolnih živali.

Ako zastran stekline sumljiva ali zares stekla žival v kraju, kder je, uide, ali če od kod drugod pride in se zapazi, se ima to v kraju in v okolici vsem na znanje dati, da se zamore vsakdo varovati. Kedar se kaj takega prigodi, je treba posebno na otroke gledati. Pse in druge živali je treba pri hiši zaprte imeti. Žival pa, ki je stekla ali zavoljo stekline sumljiva, se mora pobiti. Ubita žival naj se s kožo vred na postranskem mestu globoko v zemljo zakoplje in z neugašenim apnom popari in jama s trnjem za gradi; v vodo naj se nikakor ne meče. Kraj, kder je žival prebivala, posodve, iz katerih je žrla in pila, če so lesene, slama in vse drugo, na čemur je ležala, in karkoli utegne od njenih pen ali slin omadežano biti, se mora sežgati. Tla izbe ali hleva se morajo s kropom pripraviti in z neugašenim apnom ali z neizluganim pepelom očistiti. Ravno tako naj se očistijo spodnji deli izbinah ali hlevovih sten, kolikor jih je bolna žival mogla doseči. Lanec ali verižica, na katero je bila priklenjena, se mora dobro očediti.

Je stekla žival kogar vgriznola, hitro rano s svojo vodo izpiraj, s cestnim prahom ali prstjo jo omesi in prav dobro drgni in čohaj, da kri teče, pest soli v topli vodi raztopi in rano izmi-

vaj; nareži čebula in česna, v jesih pomoči in obvezuj, na ravnost pa po zdravniku pošlji; če zamudiš, bo prepozno. Tudi kraj, kjer te oslini, je potreba skrbno omivati, rano pa obvezati, ali z žerečim železom ožgati.

Zavoljo važnosti te reči hočem pridjati nekaj iz razpisa c. k. ministerstva notranjih zadev 26. maja 1854 zastran tega, kako varovati, da živali ne stečejo in ljudje za steklino ne zbolé.

Le-ta bolezen se zamore vneti ne samo, če stekle živali koga vgriznejo, ako tudi ne do krvi, ampak ravno tako, če one kožo poliznejo na takem mestu, kjer je odgrnjena ali sicer ranjena, ali kjer je prav tenka, kakor na ustnicah; na dalje še se slina ali kri take živali dotekne do živega kože ondi, kjer je razpočena, ranjena ali zlo tenka. Nasproti pa ni znano, da bi bil še kdaj kaki človek stekel zavoljo tega, ker ga je stekel človek vgriznol ali s slinami in penami oskrunil. —

Gospodar živali je gledé na blagor dežele dolžen paziti in si prizadevati kar more, da mu žival ne steče. Pomočki, s kterimi se steklina psov odvráča, so sledeči:

1. Psom se mora dajati dovolj jesti in piti.
2. Zlasti po leti ne smejo dobivati gnjile ali smradljive krvi, niti takošnega mesa, masti ali takošne jedi sploh.

3. Kruh, ki se jim poklada jesti, ne sme biti premalo pečen, ne še vroč ali plesniv. Za pse je posebno dober slani kruh.

4. Škoduje jim protinatorna jed, posebno pa poper in druge takošne začimbe in korenike v nji, ravno tako so jim škodljive vroče jedi. Nasproti pa so kosti potrebna jed za pse.

5. Zmiraj je treba gledati, da so psi snažni; treba jih je pridno česati, štrigljeti in prati. Kodrasti pa naj se saj dvakrat na leto ostrižejo.

6. Po leti jih je pogostoma spuščati v vodo, da po nji plavajo.

7. Njih hlevi se morajo večkrat očistiti in z novo slamo nastlati.

8. Po zimi naj se psi devajo v hlevce dobro sè slamo nastlane, da se pred mrazom, vetrom in mokroto obvarjejo, in vedno morajo imeti čiste vode za piti, na kar je ob hudem mrazu toliko boljše misliti, ker voda rada zmrzne.

9. Škodljivo je za pse, če predolgo ležé pod vročo pečjo, ali tik nje, ali blizo ognja, ali pa na solncu, da jih solnčni žarki naravnost zadevajo.

10. Ne smejo se psi iz nagajivosti dražiti ali hujskati, tudi se jim ne sme piti braniti.

11. Po leti posebno potrebujejo psi čiste in zdrave vode.

12. Psi, kteri se gonijo ali pojajo, se morajo pustiti, da po plemenu gredó.

13. Nikoli naj se psi ne pusté, da bi se dalj časa vlačili, ker se tako navadijo z drugimi psi rav sati, postanejo hudi, in se radi ujedajo, ter lakote in žeje žró in lokajo škodljive reči.

14. Pse, ki so hudi in radi koljejo, je treba priklepiti na lanec; sploh pa se morajo tako držati in čuvati, da ne morejo nikogar poškodovati. (Dom. živinozdravilstvo.)

Navadnejše telečeje bolezni in domača zdravila proti njim.

(Po „Pr. Ldw.“)

Zvunanje vnetje popka.

To vnetje nastane pri teletih večidel prve dni po porodu, če se pri pretrganju popkovina prenatagne ali kakor bodi od zraven stoječe živine stisne. To bolenje je vnetje zvnajnih kožnih delov na popku mladičevem. Popek je otekel, bolj gorek, vendar pa, če ga tudi stisneš, ne preboleč. Živinče kljub vnetja rado sesa in je še veselo.

Vendar se to bolenje ne sme prezreti in zanemariti, ker se lahko spremeni v notranje vnetje popka, kar je bolj nevarno in boleče. — Vlije se v hladno vodo oceta ali jesiha, v to se pomočijo lanene cunjice in kot hladni okladki na popek obezujejo. Živinče se mora varovati prehlajenja in stiskovanja po drugi živini in se mu ne pušča, da preveč sesa.

Notranje vnetje popka.

To bolenje je vnetje trebušnice (trebušne kože) okoli popka in popkovine in je nasledek zanemarjenega zvnanjenja popkovega vnetja. Nektera leta je ta bolezen bolj navadna in mladiči to bolezen ali saj nagnjenje k nji prinašajo že seboj na svet. Znamenja te bolezni so, da mladiča mrzlica trese, da je klavern, večidel leži in manj rad sesa. Zvnanji popek včasih ravno ni preveč otekel, pač pa popkovina, in če popek bolj v globočino pritisneš, živina kaže, da jo to boli.

Tako bolenemu teletu se daja vsako drugo uro $\frac{1}{4}$ masele čaja (poparka) lipovega cvetja (3 loti lipovega cvetja se poparijo z bokalom (firteljom) vrele vode, v kateri je bil 1 lot solitarja raztopljen). Ponavljajo se večkrat mjljni (žajfni) klistiri; živali se držé prav toplo in hladni povoji (oveze) vode s kisom pomešane se marljivo okladajo. Ako živalim v 24—36 urah nič ne odleže, je najboljše jih zaklati; če se pa tretji ali peti dan popek začne gnojiti, je upanje, da popolnoma ozdravé. Skrbeti se pa mora, da luknjica v oteklini odprta ostane, da se more gnoj iztekati. To se pa doseže najbolje s tem, da se oteklina z mlačno žlezasto vodo umiva in vsak dan po dvakrat v imenovano luknjico suh hodničen zavitek vtakne, ki ga je pa treba z večim hodničnim zavitkom in rahlo obezo k trebuhu privezati. —

Popkova kila pri teletih.

Popkova kila, tudi popkov trut imenovana, nastane, če del kake čreve skozi odprto notranjo popkovo luknjo zleze. Tu nastane okoli popka

mladičevega večja ali manjša mrzla, ne boleča, pošlatu elastična (odskočna) okrogla oteklina, ki se da noter v globino trebuha nazaj potisniti. Ako živinče znak leži, sama ob sebi izgine, hitro se pa sopot pokaže, če živinče na noge stopi.

Tu nasvetuje zveden živinski zdravnik mažo, ki se naredi iz 1 lota svinске masti, 40 gramov zribanih španskih muh in 5 gramov bele mišnice. Vse to se dobro zriba, med seboj pomeša in kila s polovico dobro pomaže in vmanca; če bi prvokrat ne pomagalo, se v 8 dneh z drugo polovico pomaže in vmanca. Po tej maži dobro vmančani pri teletih kila gotovo premine. Sesavnim teletom je treba tudi ses nekoliko odtegniti, odstavljenim pa manj jesti dati. (Dalje sledi.)

Gospodarske skušnje.

Kuruza „Stražimirovka“. Pod tem imenom priporoča v „Zagrebačkem gospodarskem listu“ g. Drag. Stražimir svojo kuruza, za katero je na hrvaški in dunajski razstavi svetinjo dobil, in hvali posebne prednosti ranega dozorenja, višje teže (vagan namreč tehta 85—88 funtov) in izvanredne rodovitnosti (po 2—4 stroki na steblo), jalovca skoro ni med njo. Kdor bi si semena naročiti hotel, naj se obrne do semenškega kupca v Zagrebu, g. Anišića, vagan po 7 goldinarjev.

Zastran rožnega krompirja, o katerem smo zadnjič poročali in ga priporočali, si je treba zapomniti, da najbolje stori v dobri črni prsti večkrat preobrnjeni in ne na novo, ampak že leto prej pognojeni. Seme se tudi dobiva pri gori imenovanem g. Anišiću v Zagrebu.

Dopisi.

Iz Slovenjgradca 16. sušca. (Kat. pol. društvo.) Zavoljo silno slabih potov se je bilo k večerajšnji obletnici našega kat. pol. društva zbralo scer menj udov kakor druge krati, vendar je bil ta zbor v oziru na storjene sklepe zelo važen in pomenljiv. — Po končanem govoru prvomestnika, ki je ob kratkem poročal o delovanju društva v pretečenem letu, popisal je g. dr. Š. razun drugih novejših dogodbe zlasti razprave o „verskih“ postavah v državnem zboru, in povedal, da so sv. Oče povzdignili v posebni okrožnici svoj glas zoper take postav, ter da so se tudi škofi sešli na posvetovanje, kaj bi jim bilo zdaj storiti.

Na to so kmetje sami predložili (posebno gorko je ta predlog priporočal Fr. Hergolt iz Šmartinske fare), da bi se društvo obrnilo z adreso do Nj. Veličanstva, presvetlega cesarja, naj bi ne potrdili takih postav, ki so očitno na kvar katoliški cerkvi, ob enem naj bi se tudi v adresi do milostljivega kneza in škofa izreklo, da jih s zvesto udanostjo in z vso gorečnostjo podpirati ho-

čemo pri vsem, karkoli bodo v obrambo naše sv. cerkve storili. Odboru je bilo naročeno, adresi sestaviti in podpisati.

Slednjič naj še omenim, da se je prejšnji odbor vnovič izvolil, namesto g. Al. Kosa, bivšega tajnika, bil je pa izvoljen g. J. Sattler, kaplan v Staremtrgu. — G. Kosu, ki se je od nas preselil, je zbor za njegovo neutrudljivo 4letno delovanje v našem društvu, ktereга ustanoviti je pripomagal, pismeno zahvalnico poslati sklenil.

Iz Savinske doline 9. sušca. (Šolstvo po liberalnem kopitu ne napreduje — hira.*) Odkar nam je zaslepljeni liberalizem nove šolske postave vsilil, šole po deželi namesto napredovati — večidel le zmerom bolj hirajo. Znano je, da se je vsled tega mnogo dobrih in poštenih učiteljev svojim službam odpovedalo dobro vedoči: „da se dvema gospodama,“ ki si nasprotujeta, — še manj pa večim — „vestno služiti ne da;“ — znano je, koliko vrzel delajo med učitelji nove vojaške postave; dejanska resnica je, da ošabni brezverski liberalizem, ki ubogim kmetom toliko žuljevih denarjev iz žepa zvabi, razumnim vedno bolj oči odpira, da spoznavajo, kam da pes taco moli; da svojih sinov, ki so jih dosihmal z veseljem učiteljskim stanom žrtvovali, več v šole ne pošiljajo, kjer se jim po liberalnem kopitu le spridijo in ob vero spravijo. Tudi naši mladenči sami, če so količkaj previdni, viditi nerédno, dostikrat ostudno obnašanje svojih lastnih učiteljev, — in kolika je npravna čut nepopačene mladine! — ki so množini v posmeh in zasramovanje — pametnim pa v pomilovanje, si v takem položaju nikakor na njih mesto ne želijo kljubu vsemu povišanju plače. Zato se sedeži po šolah in učiteljskih službah zmerom bolj izpraznujejo — šolstvu na velik kvar! —

V Št. Jurji pod Tabrom se je vrli, pošteni in dobri učitelj J. K. iz omenjenih vzrokov, nekaj pa tudi zato svoji službi odpovedal, ker so ga sedanji liberalni uradi kot „klerikalca“ sumničili, — bil je namreč večidel od crkvenih organov postavljen, on se pa tudi ni hotel novi liberalni preskušnji podvreči. In zakaj tudi? — v novo sužnost? Tako je ostala šola skoro leto in dan zaprta, preden so učitelja iz sosedne Kranjske dobili. Ta jim je pa ravno zdaj po ne dolgem službovanju v svoji boljši starosti za kozami odmrli. — Danes 9. t. m. je bil pogreb. Sosednim učiteljem — bilo je vsih 8 skupaj — pa ni bilo dano spremiti tovariša, ker je bil že ob 9. uri zagrebljen.

Tudi v G... fari, odkar je umrl stari učitelj L. P..., ki je ondi pol stoletja dobro in skrbno šolaril, ni bilo nobenega novošegnega učitelja dobiti, ki bi bil rajncega le od daleč nadomestil. Bil je Br..., kojega so farani sploh le „Horvata“ imenovali, ošaben liberalec, ki pa ni ne slovenske,

*) Pa že zopet skrčeno! boste rekli. Al pomislite, da list le enkrat na teden izhaja in mora skrbeti za prostor tudi drugim dopisom. Vredn.

ne nemške sloge pravilno začrkati znal, — ki je v šoli Bog zna kako slovenaril, mladino trpinčil in tepel, da si se pritožeb poslušati naveličal, — po oštarijah pa nemškutaril, da se je vse krhalo, posebno kadar je med liberalci nad župnika šlo. Pa ošabnež je s tem le sam sebi obsodbo izrekal. Vsi pametni so spoznali, da to ne sme nikakor dalje tako ostati. Ko bi bil siromak še količkaj podučljiv, bi si bil vzel nauk iz svojih pohujšljivih nerédov, ki so ga bili dosti omehčali, in bi bil potem, ko je službo zgubil in novo v M... dobil, bolj pošteno izhajal, kakor je bilo brati in slišati. Pa liberalec — s kostmi in kožo — ostane nepoboljššan trdovratnež tudi v svojo nesrečo!

Drugi Z..., od nekotih veljakov, ki bi se tudi radi liberalne skazovali, pa malo veljajo, čeravno veliki zvonec nosijo, privabljen, ni bil nič kaj boljši od prvega tako, da je tudi po mnogem mladini danem pohujšanji moral za Br... pobrati svoje kopita; ali tudi v svoji novi službi pri sv. Št. ne sluje dobro. Taki in njim enaki vetrnjaki navzéli so se skoz in skoz liberalizma na svojih učiteljskih zborih, kjer se je toliko brez vse milosti in graje od zgoraj po duhovenstvu, cerkvi in veri udrihalo, da sedaj vsi omamljeni z odprtimi očmi in ušesi ne vidijo, ne slišijo in ne spoznajo, kaj in kako ravnajo!

G. J. St... ki je zdaj za učitelja nameščen, še najbolj obeta ustrezati šolskim zahtevam; ali že tudi on je moral slišati o jami, kojo so mu zvonec noseči kopali, pa nevédsi sami sebe s sramoto zagrnil. Kako dobro pač je resno poprijeti in zvesto držati se gesla značajnih poštenjakov: „Stori prav in ne boj se nikogar!“

Od sv. Lenarta v slov. Goricah. Šent-Lenarska sodnija je obsodila Lormanjske srenjčane na platež 115 gld., ker jih je šent-Lenarški purgar J. Spici tožil, da so po njegovem travniku mrliča k pogrebu nesli. — Čujte pa, kako in kedaj da se je to godilo! Godilo se je lani sred zime m. januarja, ko je vsa zemlja premrznjena bila in se torej trava pohoditi ni mogla. — Po tem potu med jetniško hišo in Krampergerjevim vrtom hodijo Lormanjčani od pamtiveka, Spici je pa malo popred prelaz napravil in poleg lesa, ktera je pa z vrtelom pritrjena bila, da niso mogli nosači skoz. Sin zamrlega očeta je hodil prosit Spico, da naj lesa odpre, pa ni hotel. Ker tudi čez prelaz s mrličem niso mogli, strani je pa plot na travniku že popred na toliko vtrgan bil, da so mogli skoz, so po tej strani mrliča naprej spravili, s tem pa — kazni zapadli!

Iz Monšberške fare. Gledé na dopis iz „Dravinske doline“ v 10. štef. „Gosp.“ si štejem v dolžnost, potegniti se za poštenega našega prejšnega predstojnika Turkuža, kteremu dopisnik očita vnemarnost pri njegovi službi. Ni res, da bi ga bili zavolj tega soglasno odbili, kajti dobil je 12 glasov pri volitvi, predstojnik pa sam ni hotel več biti, ker je že 6 let dovršil in ga k

temu nikdo več siliti ne more. — Po krivici se mu očita vnemarnost, ker je vsako spomlad ceste pregledal in tudi neke nepokorneže kaznoval. Tudi mostov ni toliko zanemaril, da bi se ne bilo dalo čez nje voziti. Morebiti dopisnik v mislih ima brv od Monšberga v Koritno? Da je ta zanemarena in se o pravem času ni popravila, ni kriv T., marveč prenapetost tamošnjih prebivalcev, ki so prehitro tožbo vložili, in je reč zastala.

Da je T. pravično obračal tudi s srenjskimi denarji, kaže to, da je pri velikih stroških za zvonik, za šolo, za farovž in za druge občinske potrebe vendar še pri malih srenjskih prikledah prihranil nad 850 gld. in sedanjemu poštemu predstojniku izročil. Za vse to mu javna hvála gre, ne pa graja! To sem bil dolžen izpovedati ne v imenu 6 odbornikov, temuč v imenu več ko 30 posestnikov v monšberski srenji.

Jak. Sagadin.

Politični ogled.

Avstrija. Drž. zbor je sprejel „versko“ postavo gledé vnanjih (?) razmer kat. cerkve tudi v tretjem branju. Nasproti so glasovali poslanci „pravne“ stranke, Moravci in Poljaci, Slovenci pod Razlagovim vodstvom pa ne, ker se je vodja zapisal vladno-liberalni stranki. — Na vrsti je zdaj predloga o novem davku na farno premoženje. Eden poslancev naše stranke, ki so edini tudi zoper to predlogo govorili, je po številkah dokazal, da bode po tej postavi poprek 50% prišlo plačila od prirodnika. Koliko fajmoštrov bi zamoglo vrh drugih davkov še tega plačevati?

Na Ogerskem še se ni ministerstvo našlo. V višjih krogih bi najrajši imeli konservativnega barona Senyeya, ta po noče stopiti v neko zvezno ministerstvo, v katerem bi imela vsaka stranka svojega moža. Kolikor glav, toliko misli!

Za poduk in kratek čas.

Čujte, kaj žganje dela!

Leta 1872 je malo vina prirastlo, za to pa je tudi vinska cena zeló poskočila, in delavci so se vsled tega sila navadili žganja piti, ker je bilo cenejše od vina. Dasiravno smo preteklega leta dovolj vina dobili, ter je tudi zato dosti cenejše postalo, vendar se žganjepivci le bolj svoje priljubljene pijače, žganja, ali kakor se ji pravi: „hudičeve vode“, držijo, in ravno to je njih nesreča! Ne mine skoro teden, da se nebi slišalo, da se je tu ali tam kateri žganja nalil in nesrečno umrl. —

Pretekli teden je neki žganjepivec iz Ruške fare že „okajen“ prišel v neko krčmo na Bistrici, in je tukaj še poldrugi masele te „hudičeve vode“ v sebe vlil, potem pa domu gredé na nekem trav-

niku obležal in brž ko ne ponoči zmrznil. Sliši se pa, da je sploh slabo živel, in tako se je dopolnilo: kakoršno življenje, takošna smrt! Nja pohujšljivo življenje je bilo gotovo tudi krivo slabe izreje otrok; njegov lastni sin, ko je bil očetov pogreb, se je možu, ki ga je nagovoril, da naj na spreved gre, odrezal: „Nimam cajta!“ Toda Bog, dasi dolgo prizanaša, slednjič vendar kaznuje: sinova nehvaležnost je bila še tisti dan strašno kaznovana! Na vozu je imel naložene deske, da bi jih nekam peljal, pri vozu pa spodrkne in pade pod kolesa, ki mu roko in nogo zdrobijo in še glavo na treh mestih razkoljejo, da bo težko se kdaj ozdravel.

Druga žalostna prigodba se je v sredo, 11. marcija v Lembaški fari pripetila. P., kmet iz spodnjega Radvanja, je imel v svojem vinogradu v Hrastju grobarje, in na večer je dal delavcem toliko žganja piti, da so bili vsi pijani kakor muhe, kekar se strupne vode napijejo. Ponoči je začelo močno snežiti in mrzel veter je hudo bril; domači vincar zleze s svojimi v hišo, tuji grobarji pa so vsi pijani zunaj ležali. Eden je ležal vso noč v smrečji pijan, ponoči ga je sneg že celó pokrtil, k sreči so ga zgodaj v jutru zapazili in na pol mrtvega v hišo zanesli, ter gotove smrti rešili. Hujše se je godilo tistim, ki so žganja pijani v uti na stelo se zavalili; bil pa je L. G., oča z dvema odraslima sinoma, ki so vso noč zunaj ležali in tako pomrzili, da so zjutraj vse otrpnjene našli, ker jih je pijanost in zima popolnoma prevzela. Oča je bil že mrtev, sinova sta še nekaj živela. V jutru so sosedji sicer vse hitro v hišo spravili, pa očetu ni bilo več pomagati, ostal je mrtev; starejši sin se je sčasoma toliko zavedel in opomogel, da je bil kos domu iti, mlajši pa je bil poldrugi dan brez zavednosti, in je potem tudi umrl. Glejte, to dela žganje!

Nekdaj se tukaj ni toliko žganja pilo in sploh se sme reči, da, če tudi so Pekerska vina močna in ognjena, vendar ni bilo slišati toliko o pijanstvih, kakor v novejšem času. Od kod pa to pride?

Med ljudmi se trosijo krivoverni nauki, in v tej meri, ko vera peša in gine, se širi hudobija, in ker mnogi ne poslušajo radi božje besede, postajajo vedno bolj nevedni in mlačni za molitev in božjo službo. Kar je prerok Ozeja 800 let pred Kristusom govoril, velja za naše čase: „Ni zvestobe in usmiljenja v deželi, ne spoznanja božjega. Preklinjevanje, laži in poboji, tatvina in prešestovanje se je kakor povodenj razlila, in hudobija hudobiji roko podaja.“ (Ozeja 4, 1. 2.) — Pa temu se ni čuditi. Ako je namreč človek, kakor sedanji nevěrniki govorijo, samo za ta svet stvarjen, da dobro pije in je, po smrti pa ničesar več ni; ako se sme vse, kar je svetega, zaničevati in v blatu teptati, ne more drugače biti kakor da peša poštenost in pravičnost, ter se širi samopašnost, laž in krivica. — Kdor v Boga, neskončno

svetega, pravičnega in vsevedočega ne veruje, kako bo zamogel svoje strasti brzdati in se zatajevati, prajico ljubiti in svoje dolžnosti spolnjevati? Neveren človek je res nevaren, takega se je bati in ogibati; kdor se Boga ne boji, temu upati ni!

Razne stvari.

(Pozor celjski okoličan!) Kakor je že pred 14 dnevi okr. glavar Haas po mestu pravil, je prva volitev v srenjski zastop vsled pritožbe okoličanov ovržena, o novi volitvi še pa ni nič znano. Bodite torej pripravljeni, da pridete, kadar se čas volitve naznani, od prvega do poslednjega vsi volit.

(Pravica ostane pravica.) V Vuzenici so kmetje pri drugi volitvi zopet proti tržanom zmagali, ter md 12 odborniki 7 kmetov izvolili. Upamo, da bodo tako previdni in župana izmed sebe volili, da ne bo kaki nemškutar več z njimi pometal.

(Nezaupnica.) Volilci in srenjčani iz Vuzenice, sv. Primoža, sv. Antona in šent-Janževega vrha v Arlici v marbeškem okraji so 2. sveč. t. l. Seidlnu nezaupnico sklenili in odposlali. Slovenske besede lahko tovarišu dr. Vošnjak raztolmači. Nezaupnico razglasimo prihodnjič.

(Schönwetter-jeva hvaležnost.) Znani prijatelj Slovencev in bivši celjski okr. glavar Schönwetter svojih prijateljev Celjanov ne more pozabiti. Iz Štajerskega na Kranjsko v Litijo prestavljen je v duhu še vedno v Celji, zato je dal tudi 15. t. m. svojo na Kranjskem umrlo 18letno hčer Pavlino v Celji pokopati, in vse mesto je bilo pri tem pokopu po koncu. Schönwetter namerava tudi iz hvaležnosti do svojih bratov Celjanov, kakor hitro mogoče, v pokoj se podati in se v Celje preseliti, da ga potem ne bodo več višje gospodske prestavljati zamogle.

(Obsodba.) Še ne doletna hudodelnika: Jož. Fric in Mih. Strelec, ki sta 5. jan. t. l. zakonska Blaža in Mico Pevec v njuni hiši v Hrastovcu v Završki duhovniji tolovajsko napadla, ubila in oropala, bila sta 13. t. m. pred celjsko okrožno sodnijo od porotnikov kriva spoznana in sicer prvi roparskega prostovoljnega umora, drugi pa zavoljo vdeleženja te hudobije; prvega so obsodili k smrti na vislicah, drugega pa v 16letno težko ječo.

Za dr. Klemenčičev spominke

so darovali:

Kukovec Jan, v Ljutom. 5 gld., Kukovec Jož., kaplan, 5 gld., dr. Bleiweis Jan. 6 gld., Brglez, kap., 3 gld., Stajnko, župn., 2 gld., Božič, posest. 5 gld., Avgusta, inženér v Ljut. 1 gld. 50 kr., nabirki iz Radgone poslal Gomilšak 4 gld., Suhač, duh. v pokoju, 2 gld., Vavpotič, kapl. 1 gld. 50 kr., Vavpotič, posest., 1 gld., Magdič, pos., 50 kr., gospodičina Scheibenstein 10 gld., Novak, župan, 60 kr., Martinčević, župnik v Stridovi, 20 gld. —

Blagodušnim darovnikom izreka prisrčno hvalo

Fr. Ozmec, duhovnijski oskrbnik.

Tržna cena pretekli teden	V Mari- boru		V Ptujju		V Celju		V Varaž- dinu	
	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.
Pšenice vagan	7	50	7	20	7	80	7	—
Rži	5	40	5	10	5	—	5	10
Ječmena	4	50	4	45	4	—	4	10
Ovsa	2	50	2	50	2	40	2	35
Turšice (koruze) vagan	5	40	5	10	5	—	4	95
Ajde	4	30	4	10	4	60	4	10
Prosa	—	—	4	75	4	—	—	—
Krompirja	2	60	1	85	2	—	2	50
Sena cent	1	50	2	—	1	20	1	—
Slame (v šopkih)	1	40	1	80	—	80	1	35
„ za steljo	—	80	1	15	—	60	—	90
Govedine funt	—	30	—	30	—	30	—	24
Teletine	—	33	—	32	—	32	—	24
Svinjetine	—	33	—	32	—	38	—	32
Slanine	—	37	—	38	—	40	—	40

Loterijske številke:

V Trstu 14. marcija 1874: 76 34 33 68 86.

Prihodnje srečkanje: 28. marcija.

Orglarska in mežnarska služba ¹⁻²

pri farni cerkvi sv. Jederti blizo laškega trga se oddaje.

Prosilci se naj sè svojimi spričali oglašé do 5. aprila t. l. pri cerkvenem predstojništvu Šent-jedrskem.

Iz velike K. Schramelrove vinarnice

1-3

toči se

v gostilnici „zur Mehlgrube“

(na dvorišču mestne hiše)

Bokal po:

Haloško belo	vino od l. 1873.	32 kr.
Konjiško rdeče	„ „ 1873.	40 „
Šent Petersko belo	„ „ 1869.	56 „
Ptujsko (Stadtberger) belo	„ „ 1868.	80 „

Razun teh raznovrstna vina v steklenicah, o katerih se vsakemu, kdor to hoče, radovoljno cenik da.

3-3

Anton Novak,

bukvovez na glavnem trgu

v

Mariboru,

priporočuje p. n. občinstvu svojo zalogo **šolskih in molitvenih knjig, papirja** i. t. d.

Ob enem naznanja, da je za **vsako** bukvevezarsko delo sposoben, ter hoče pošteno vsakemu vstreči.

1-3

Angleški gospodarski stroji in orodja.

Mlatilnice, bodi si z rokami, s konji ali z vodó, prevejavnice za žito, ki očistijo vsakovrstno zrnje popolnoma vse lulike; sejavnice, kosilnice za strni in travo; malnice za čedenje, za debelo mlenje in mečkanje, kakor tudi za trenje barv; rezalnice za repo in klajo; robkalnice za kuruzo, amerikske žage za drva, les in prekle (iatve), z vlačilom ali na vodo; motike, grablje, orala, brane, priprave za dreniranje in vsakovrstna gospodarska orodja.

Naročila na večje, v naših tovarnah napravljene stroje, katerih je vsikdar dobiti, kakor: **parovoze, paromlatilnice, puromalnice, žage, sesaljke** itd. se urno zvršujejo in po naših mašinistih najceneje postavljajo.

Zaloga strojev iz tovarne

J. S. Moliné-ja,

v Mariboru, (graškem predmestji šte. 91.)